

Peák István élete és munkássága

(Marosszéky Gábor összeállítása)

Peák István 1936. április 8-án született Solton. A kalocsai I. István Gimnáziumban érettségizett kitűnő eredménnyel. Tanulmányait a szegedi József Attila Tudományegyetemen, a Természettudományi Kar matematika-fizika szakán folytatta, ahol kitüntetéses matematika-fizika szakos középiskolai tanári oklevelet kapott. Az egyetemi évek alatt nagy hatással voltak rá Rédei László, Szőkefalvi-Nagy Béla és Kalmár László professzorok előadásai. Az egyetemi tanulmányai során elsősorban az algebra érdekelte. Első, félcsoportelméleti tárgyú dolgozata még hallgató korában született

Az egyetem elvégzése után fél évig a dunaujvárosi Kohó- és Gépipari Technikumban tanított, majd a szegedi József Attila Tudományegyetem Bolyai Intézetébe került az Algebra és Számelmélet Tanszékre. 1965-ben eredményes tudományos munkássága elismeréseként a Bolyai János Matematikai Társulat Grünwald Géza Emlékdíjjal tüntette ki. 1966 januárjában Kijevben védte meg Automaták és félcsoportok című kandidátusi értekezését. Kalmár László professzor irányítása mellett részt vett a Matematikai Logikai és Automataelméleti Akadémiai Kutatócsoport munkájában, ahol az automataelméleti kutatások témafelelőse volt. Részben egészségi, részben családi okok miatt 1972-ben Salgótarjánba költözött, ahol a Pénzügyi és Számviteli Főiskola akkor létesített Salgótarjáni Tagozatán a Matematika-Statistika Tanszéki Csoportot főiskolai tanárként vezette. 1978. szeptember közepétől pedig - továbbra is Salgótarjánban lakva - a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Matematikai és Számítástudományi Intézetében dolgozott, ahol 1980 elejétől az Intézet Számítástudományi Tanszékének vezetője lett. Emellett, az ELTE Matematikai Intézete Általános Számítástudományi Tanszékén tudományos tanácsadóként is tanított, és a tanszéken alakult Automataelméleti Kutatócsoport munkáját irányította.

Szegeden az Algebra és Számelmélet című tárgyat adta elő, az ELTE-n pedig automataelméletből és a formális nyelvek elméletéből tartott előadásokat. A Közgazdaságtudományi Egyetemen az Algebra, a Véges automaták elmélete, A számítástechnika matematikai alapjai, Algoritmusok és rekurzív függvények, valamint a Formális nyelvek és a Lindenmayer rendszerek című tárgyakat adta elő és az egyetemen folyó számítástechnikai képzést irányította. Oktatói munkája elismeréseként 1975-ben oktatási miniszteri dicséretben részesült, 1988-ban pedig a Kiváló munkáért kitüntetést kapta meg

Ő volt az egyik kezdeményezője a hazai automataelméleti kutatások beindításának. 1989. május 25-én bekövetkezett haláláig közel félszáz publikációja jelent meg, nagy részben világnyelveken. Az Akadémiai Kiadónál 1972-ben megjelent a Bevezetés az automaták elméletébe, melyet Gécseg Ferencsel közösen írt, a nemzetközi szakirodalomban is gyakran idézett automataelméleti monográfia, amely egy 600 oldalas, háromkötetes egyetemi jegyzet az Eötvös Loránd Tudományegyetemen. Ezen kívül megjelent a Közgazdaságtudományi Egyetemen egy Algebra című jegyzete, amely az algebra módszereit és számítástudományi alkalmazásait mutatja be.

Kezdetben félcsoportelmélettel, később pedig automaták algebrai elméletével foglalkozott. Pontosabban azzal a kérdéssel, hogy hogyan lehet a félcsoportelméleti eszközöket az automaták szerkezetének és viselkedésének leírására felhasználni. Az általa elindított kutatásokba több hazai és külföldi kutató is bekapcsolódott. 1984-ben Az automaták vizsgálata félcsoportelméleti eszközökkel címmel védte meg az akadémiai doktori disszertációját, ami után, 1985-ben egyetemi tanári kinevezést kapott a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetemen. Rendszeresen részt vett a tudományos minősítő munkában. Tagja volt a Magyar Tudományos Akadémia Számítástudományi Bizottságának. Részt vett az algebrai, illetve számítástudományi kutatások hazai helyzetének vizsgálatára összehívott ad hoc bizottságok munkájában. Tagja volt a Bolyai János

Matematikai Társulatnak, a Neumann János Számítógéptudományi Társaságnak, a Tudományos Ismeretterjesztő Társulatnak és az European Association for Theoretical Computer Science elnevezésű számítástudományi társaságnak. Referense volt a Mathematical Reviews és a Zentralblatt für Mathematik című folyóiratoknak. A TIT-ben végzett munkájáért 1978-ban és 1983-ban a TIT Országos Elnöksége dicsérő oklevelét kapta. Szerkesztője volt a Közgazdaságtudományi Egyetem Matematikai és Számítástudományi Intézete Papers on automata and Languages és a Papers on Computation című, rendszeresen megjelenő kiadványainak. Szép Jenő, illetve Gécseg Ferenc professzorokkal együtt megszervezte és elindította a kétévenként Salgótarjánban megrendezésre kerülő, részben nemzetközi, számítástudományi-programozáselméleti konferenciát, amelyet most már 1991 óta az ő emlékére rendeznek. Gyakran hívták külföldre. 1980-ban előadásokat tartott Finnországban a Turku és a Tamperei Egyetemeken, és Hollandiában az Utrechti Egyetemen. 1984-ben a Sienai és a Firenzei Egyetemeken, 1987-ben pedig az Oberwolfachi Matematikai Kutató Intézetben és a Darmstadti Műszaki Egyetemen tartott előadásokat.

Országszerte számos, kutatómunkát is végző tanítványa dolgozik. Több külföldi és magyar aspiránsa védte meg kandidátusi értekezését, és több egyetemi doktori disszertációnak volt az inspirálója. Szívesen foglalkozott diákokkal, akiket nem csak a szakmai tudása, hanem közvetlensége és embersége is magával ragadott. Élete végéig ez a rendkívül szerény, csendes tudós fáradhatatlanul tanult és dolgozott. A Közgazdaságtudományi Egyetemen egy előadótermet neveztek el róla, mi pedig a verseny névadásával áldozunk az emlékének és munkájának.